

AANBEVELINGEN AAN DE EUROPESE UNIE GEDURENDE HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International is een wereldwijde beweging van 2.8 miljoen mensen in meer dan 150 landen en regio's die campagne voeren om een einde te stellen aan zware schendingen van mensenrechten. Volgens onze visie moet elke persoon kunnen genieten van al de rechten die vervat zitten in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechtenstandaarden. Wij zijn onafhankelijk van overheden, politieke ideologieën, economische belangen of van religie, en functioneren hoofdzakelijk op basis van lidmaatschapsbijdragen en publieke giften.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

© Amnesty International 2010

Amnesty International
EU Office
Trierstraat, 35, Bus 3
1040 Brussel
België
www.amnesty-eu.org

Amnesty International Belgium (Vlaanderen)
Kerkstraat, 156
2060 Antwerpen
België
www.aivl.be

Amnesty International Belgium (Franstalig)
Berckmansstraat, 9
1060 Brussel
België
www.amnestyinternational.be

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom
www.amnesty.org

Alle rechten voorbehouden. Deze publicatie is beschermd door auteursrecht maar mag gebruikt worden op om het even welke wijze zonder vergoeding voor advocacy, campagne- en onderwijsdoeleinden, de inhoud mag echter niet verkocht worden. De houders van het auteursrecht verzoeken dat elk gebruik van deze tekst wordt geregistreerd teneinde een impact inschatting mogelijk te maken. Voor het gebruik in andere omstandigheden, voor het hergebruik in andere publicaties, vertaling of adaptatie moet eerst een schriftelijke toelating gevraagd worden aan de auteurs, en kan een vergoeding gevraagd worden.

Omslagfoto: Wereldrecord 'The World's largest flaming image using candles' – Actie van Amnesty Vlaanderen ter ondersteuning van Chinese mensenrechtenactivisten, Sint-Truiden, 4 juni 2008.

© Sammy Van Cauteren

INHOUD

INLEIDING	1
TIEN INDIVIDUEN DIE ACTIE VAN HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP NODIG HEBBEN	3
INTERN MENSENRECHTENBELEID	4
Strafzaken	4
Intern Mensenrechtenmechanisme	5
Geweld tegen Vrouwen	6
DISCRIMINATIE	8
Antidiscriminatie richtlijn	8
Discriminatie tegen Roma	9
ASIEL EN MIGRATIE	11
Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel	11
Europees Asielondersteuningsbureau	12
Migratiebeleid	13
DE STRIJD TEGEN HET TERRORISME EN HET ABSOLUTE VERBOD OP FOLTERING	14
DE EU OP HET WERELDTONEEL	16
Mensenrechteninstrumentarium	18
BILATERALE BETREKKINGEN	20
Verenigde Staten	20
Grote Merenregio	21
De EU en haar bureaus	23
EU IN DE VERENIGDE NATIES	25
INTERNATIONALE GERECHTIGHEID	27
BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID	28
MILLENIUM ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN	30

AANBEVELINGEN AAN DE EUROPESE UNIE GEDURENDE HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP

JULI - DECEMBER 2010

INLEIDING

Grote veranderingen leiden tot onrust en gaan vaak gepaard met vertragingen. De Europese instellingen moeten de hervormingen die het Verdrag van Lissabon vooropstelt in de praktijk realiseren en de hoge verwachtingen over een snelle operationalisering inlossen. Tijdens het Belgisch voorzitterschap is het hoog tijd om, zeker wat betreft buitenlandse betrekkingen, voor volledig operationele structuren te zorgen. De impact van het Verdrag van Lissabon werd merkbaar gehinderd door de verlammende institutionele discussies die sinds december vorig jaar aan de gang zijn en die de eerste hoopvolle tekens van grotere transparantie van de Raad in de kiem smoorden. Hoewel veranderingen altijd tijd vragen, moeten we nu de gelegenheid aangrijpen om te tonen dat de veranderingen ons vooruit zullen helpen, niet achteruit.

Onder het Belgisch voorzitterschap zal de Europese Dienst voor Extern Optreden (EEAS) het levenslicht zien. Een uitgelezen kans om er voor te zorgen dat de good practices en de transparantie, die bij de eerste blauwdruk van de EEAS ontbraken, nu de norm worden. Grondig overleg met belanghebbenden buiten de Europese instellingen, vooral met het middenveld, is dringend vereist voor een optimale coherentie en impact. Het idee om binnen het EEAS een directoraat voor de mensenrechten in te richten, moet uitgevoerd worden. Dit directoraat mag geen schaaamlapje worden. De medewerkers van het directoraat moeten deel uitmaken van alle besluitvormingsstructuren. Bovendien moet een hoog gekwalificeerd boegbeeld van de mensenrechten aangesteld worden als lid van het topmanagement van de EEAS, wil de EU maximaal blijven wegen op dit belangrijke beleidsdomein. Ook kan het zonder meer veranderen van naam van de bestaande delegaties niet volstaan om de verwachte impact te verzekeren. In de nieuwe structuur van de delegaties moeten competente medewerkers van hoog niveau verantwoordelijk zijn voor het mensenrechtenbeleid, inclusief de internationale strijd tegen straffeloosheid, en ook de coördinerende rol tegenover de ambassades van de lidstaten volledig ter harte nemen. Als de EU haar impact in internationale fora wil behouden, moet ze ervoor zorgen dat in de hoofdkwartieren van deze organisaties, zoals Genève, de impasse doorbroken wordt en gestreefd wordt naar een samenhangend beleid.

Tijdens het Belgisch voorzitterschap dient zich ook de kans aan om eindelijk de vele incoherenties tussen het interne en externe beleid inzake mensenrechten aan te pakken. Als de EU haar geloofwaardigheid niet totaal wil verliezen, moet het voorzitterschap deze uitdaging aangaan. Interne kwesties die aangepakt moeten worden, zijn onder meer de betrokkenheid van lidstaten bij *renditions* of, nog nijpender, de pogingen van sommige lidstaten om zich via diplomatieke waarborgen te onttrekken aan het absolute verbod op foltering.

Het Verdrag van Lissabon voorziet in de aanstelling van een Hoge Vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken, waardoor de focus van het wisselende voorzitterschap vanzelfsprekend verschuift naar interne aangelegenheden. We verwachten van het Belgisch voorzitterschap dat het een precedent schept en de uitdaging aangaat om interne kwesties grondig aan te pakken. Tijdens het Belgisch voorzitterschap zal het vooral van wezenlijk belang zijn om vooruitgang te boeken in enkele specifieke interne mensenrechtenkwesties. Zo moeten de beloften die op het einde van de Roma-top door het Spaans voorzitterschap gemaakt werden ook in de praktijk gebracht worden: er is geen excuus meer om de verregaande discriminatie en de schendingen van de mensenrechten van de Romagemeenschappen in Europa niet aan te pakken. Een ander belangrijk agendapunt voor het volgende half jaar is het volledige asielbeleid: we moeten mechanismen inbouwen om de serieuze tekortkomingen in het Gemeenschappelijke Europese Asielstelsel aan te pakken. De EU moet zorgen voor mechanismen die de solidariteit tussen de lidstaten vergroten en kan niet langer toestaan dat lidstaten asielzoekers en vluchtelingen grondrechten ontfangen.

Ook zal het Belgisch voorzitterschap zeer duidelijke taal moeten spreken en een coalitie op de been moeten brengen van lidstaten die bereid zijn om een van de grootste successen die de EU heeft gerealiseerd op het gebied van mensenrechten binnen de EU te handhaven. Een succes dat een directe impact heeft op het leven van alle inwoners van de Europese Unie, namelijk bescherming tegen discriminatie. Discriminatie is wijdverbreid in Europa en dat heeft vele negatieve effecten op lange termijn. De EU kan niet toestaan dat één lidstaat- hoe groot of economisch belangrijk die ook moge zijn- uit eigenbelang (en met zwakke argumenten) vooruitgang in de onderhandelingen over een algemene antidiscriminatie-richtlijn dwarsboomt. Men mag voorts de belangrijke regionale impact van de nieuwe antidiscriminatie-richtlijn, zowel binnen als buiten de EU, niet uit het oog verliezen. De EU kan bogen op een grote juridische expertise inzake discriminatiewetgeving. Het is hoog tijd voor een duidelijk signaal dat de Unie in dit domein het voortouw zal blijven nemen om het bestaande juridische vacuüm in te vullen.

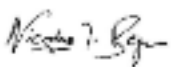
Nu de nieuwe Commissie geïnstalleerd is, verwacht Amnesty International dat het Belgisch voorzitterschap de inspanningen ondersteunt om fundamentele rechten meer coherent aan te pakken via de nieuwe Commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap.

Na de creatie van deze nieuwe functie moet de EU nu tonen dat het haar menens is en de meest prangende mensenrechtenschendingen binnen de Unie aanpakken. Daarbij moet bijzondere aandacht uitgaan naar de meest arme, uitgesloten en gediscrimineerde mensen wiens stem zelden gehoord wordt. Voor hen belichaamt de nieuwe Commissaris nieuwe hoop.

In dit document wil Amnesty International enkele concrete aanbevelingen en mijlpalen voorstellen die binnen een periode van zes maanden gerealiseerd kunnen worden. De instrumenten en mechanismen bestaan reeds. Wat nu nodig is, is politieke wil. Amnesty International zal het Belgisch voorzitterschap evalueren aan de hand van deze mijlpalen die de essentiële elementen bevatten voor een succesvol engagement voor mensenrechten. We nodigen het Belgisch voorzitterschap uit om te waken over de eigen vorderingen bij het opvolgen van deze aanbevelingen.

Meer nog dan om grote thema's en institutionele uitdagingen, draait een mensenrechtenbeleid altijd om echte mensen. Actie ondernemen in individuele gevallen is een zeer directe manier om het engagement van de EU inzake mensenrechten in de praktijk te brengen. Amnesty International stelt tien gevallen voor van burgers binnen en buiten de EU die het slachtoffer werden of zijn van mensenrechtenschendingen of mishandeling. We vragen het Belgisch voorzitterschap om op te komen voor die mensen en zo een sterk signaal te geven dat de EU zich blijvend inzet voor de mensenrechten van individuele burgers wereldwijd.

Het voorzitterschap van de EU moet acties ondernemen en coördineren om mensenrechtenschendingen te stoppen, om bescherming te bieden tegen toekomstige bedreigingen en voorbije schendingen grondig aan te pakken. Samen met de Voorzitters van de Raad en de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken heeft het voorzitterschap hiertoe immers de uitdrukkelijke plicht, als Unie van waarden met een gedeelde verantwoordelijkheid. Amnesty International roept het Belgisch voorzitterschap op om alle middelen die het tot zijn beschikking heeft, van politieke druk op het allerhoogste niveau tot operationele werkinstrumenten, in te zetten om het verschil te maken voor de individuele burgers in kwestie.

Nicolas J. Beger
Director
Amnesty International
EU Office

Karen Moeskops
Director
Amnesty International
België Vlaanderen

Philippe Hensmans
Director
Amnesty International
België Franstalig

TIEN INDIVIDUEN DIE ACTIE VAN HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP NODIG HEBBEN

Het is overal ter wereld, ook in de EU, het individu dat het slachtoffer is van mensenrechtenschendingen. De ultieme test van elk mechanisme en beleid is bijgevolg de invloed die ze hebben op het respect van de rechten van individuen. Amnesty International selecteerde tien cases waar het Belgische voorzitterschap echt een verschil kan maken. De selectie varieert van mensenrechtenactivisten die gevangen worden gehouden voor hun werk in China, over een ter dood veroordeelden in Irak tot zij die gerechtigheid zoeken voor de ontvoeringen, *renditions* en oorlogsmisdaden binnen en buiten de EU.

De rode draad doorheen de tien verhalen is dat de EU zichzelf op papier politiek heeft geëngageerd om dergelijke individuen te beschermen – door middel van de Richtsnoeren inzake mensenrechten voor de externe cases en door de op verdragsbasis gestoelde verplichting van de EU om de rechten van de mens te verdedigen in de lidstaten. Wat van het Belgisch voorzitterschap gevraagd wordt, is de politieke wil om deze papieren engagementen om te zetten in realiteit voor deze individuen. De gekozen verhalen zijn op geen enkele manier exhaustief maar tonen een aantal situaties waar de EU actie kan ondernemen, ofwel door gecoördineerde acties van de ambassades en de delegaties, ofwel door politieke *peer pressure* om mensenrechten binnen de lidstaten hoog in het vaandel te houden als EU-waarden.

De profielen van de tien individuen, vindt u aan het einde van dit document.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP OP OM DE EU TE LEIDEN IN EEN ACTIEF ENGAGEMENT VOOR DEZE TIEN INDIVIDUEN DIE HUN MENSENRECHTEN GESCHONDEN ZAGEN OF BEDREIGD ZIEN. DOOR:

- Elke mogelijkheid aan te grijpen om de cases op te werpen en druk uit te oefenen ten einde vooruitgang te boeken tijdens de zes maanden van het voorzitterschap.
- op ambassades en delegaties van elk van de betrokken landen een team op te richten dat het werk rond deze individuen coördineert en opvolgt
- voort te bouwen op de initiatieven die het Spaanse EU-Voorzitterschap nam om een effectieve lokale implementatie van de EU-Richtsnoeren voor Mensenrechtenverdedigers te bekomen.

INTERN MENSENRECHTENBELEID

STRAFZAKEN

De inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon opent de deuren voor verdere harmonisatie en evaluatie van het EU-beleid inzake strafzaken. Volgens het Stockholm Actieplan zal het mandaat van het Meerjarekader van het Europees Bureau voor de Grondrechten uitgebreid worden tot politionele en strafzaken. Het is echter nog onduidelijk wat dit precies zal inhouden. Hoewel het Stockholm Programma een traject uitstippelt dat moet leiden tot minimale procedurele waarborgen, is er ook daar nog een lange weg af te leggen. Het is in van essentieel belang dat de fundamentele rechten van verdachten en beklaagden overal in de Europese Unie worden gerespecteerd. Na de eerste institutionele aanpassingen in het voorstel over het recht op vertolking en vertaling, bereidt de Commissie nu een nieuw voorstel voor over het recht op informatie in strafrechtelijke procedures. Tot slot moeten er volgehouden en gecoördineerde inspanningen geleverd worden om het plan over procedurele waarborgen van het Stockholm programma te realiseren.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Prioriteit te verlenen aan maatregelen en acties gericht op het versterken van de bescherming van het recht op een eerlijk proces in strafrechtelijke procedures in de EU.

MIJLPALEN

- Neemt sterke richtlijnen aan over het recht op vertolking en vertaling en over het recht op informatie.
- Verzekert dat de Raad voldoende middelen besteedt aan het bereiken van de doelstellingen zoals vastgelegd in de "*Roadmap for strengthening procedural rights of suspected and accused persons in criminal proceedings*".
- Start een discussie over de oprichting van een systeem voor de evaluatie van het EU-beleid inzake strafzaken, zoals voorzien in het Verdrag van Lissabon, waarbij respect voor de mensenrechten centraal staat.

INTERN MENSENRECHTENMECHANISME

Tijdens het Spaans voorzitterschap werd de ad hoc werkgroep voor grondrechten behouden. Het mandaat werd bovendien uitgebreid tot onderhandelingen over de toetreding van de Europese Unie tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Dit was een welgekomen eerste stap in het versterken van de capaciteit van de Raad om interne mensenrechtenkwesties binnen de EU te behandelen. Om een maximale bescherming van de mensenrechten in de Europese Unie te garanderen, is het echter noodzakelijk dat deze werkgroep permanent wordt. De werkgroep moet een ruim mandaat krijgen. Dat mandaat moet minstens de verantwoordelijkheid omvatten om systematisch te antwoorden op rapporten over mensenrechten van het Europees Bureau voor de Grondrechten, het Europees Parlement en de Commissie.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- De capaciteit van de Raad te versterken om kwesties van mensenrechten aan te pakken die buiten het werkkerrein vallen van bestaande werkgroepen – en om zich te verdiepen in het bredere debat over de mensenrechtenarchitectuur en het mensenrechtenbeleid van en in de EU.
- De transparantie verzekeren van onderhandelingen over de toetreding van de EU tot het EVRM en verzekeren dat er betekenisvolle consultatie is met de civiele maatschappij.

MIJLPALEN

- Versterkt de nieuwe werkgroep voor grondrechten tot een permanente werkgroep met een breed mandaat dat toelaat om interne mensenrechtenkwesties te behandelen.
- Neemt deel aan transparante onderhandelingen over de toetreding van de EU tot het EVRM. Deskundigen, met inbegrip van vertegenwoordigers uit het middenveld, worden uitgenodigd om een bijdrage te leveren over verscheidene aspecten van de toetreding.

GEWELD TEGEN VROUWEN

Bij geweld tegen vrouwen worden meerdere internationaal erkende mensenrechten geschonden, waaronder het recht op fysieke integriteit, gezondheid, gendergelijkheid en het verbod op foltering. De aandacht voor dit probleem in de externe relaties van de EU is lovenswaardig. Het is echter noodzakelijk om de nodige coherentie te verzekeren in de principes en in het beleid, zowel binnen als buiten de EU. Aanhoudende schendingen in Europa omvatten onder meer huiselijk geweld, mensenhandel (die voornamelijk vrouwelijke migranten en meisjes treft), verkrachting, gedwongen huwelijken, ermoorden en vrouwelijke genitale verminking.

In het programma van het Trio-voorzitterschap werd overeengekomen om prioriteit te geven aan de problematiek van geweld tegen vrouwen en om inspanningen te leveren voor bijstand aan slachtoffers van gendergerelateerd en huiselijk geweld. Het voorzitterschap moet leiderschap en bereidheid tonen om geweld tegen vrouwen aan te pakken, door voort te bouwen op het Belgisch Nationaal Actieplan inzake de strijd tegen het partnergeweld en schadelijke traditionele praktijken, door VN Resolutie 1325 aangaande Vrouwen, Vrede en Veiligheid in acht te nemen en door het werk verricht onder het Spaans voorzitterschap verder te zetten. Verschillende activiteiten en sleutelmomenten bieden een gelegenheid om daadwerkelijke vooruitgang te boeken: de mededeling van de Commissie van een strategie ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, huiselijk geweld en vrouwelijke genitale verminking, een EU-actieplan in 2011-2012 en de lopende campagne van het Europees Parlement om een einde te maken aan geweld tegen vrouwen. Verder zal de Commissie in juni 2010 een studie uitbrengen over schadelijke traditionele praktijken, naast een haalbaarheidsstudie over wetgeving ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, voorzien voor de herfst van 2010.

© Amnesty International

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Een gecoördineerd en systematisch antwoord te bieden op alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes, zowel binnen de EU als in derde landen, door opvolging te bieden aan het verrichte werk onder het Spaans voorzitterschap en door verder te bouwen op de nationale ervaring in België, in overeenstemming met de EU-richtsnoeren inzake geweld tegen vrouwen.
- De geplande activiteiten te organiseren in samenspraak met het middenveld en met actieve inbreng van de rechthebbenden. Zich te verbinden tot concrete acties tijdens de geplande activiteiten en te voorzien in voldoende communicatie met het toekomstig Hongaars voorzitterschap om continuïteit en opvolging te verzekeren.
- Te verzekeren dat er geschikte procedures worden ingevoerd, zowel op Europees als nationaal niveau, voor de identificatie van slachtoffers van mensenhandel, voor hun bescherming en hun toegang tot compensatie, in overeenstemming met het Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel.

MIJLPALEN:

- Verzekert dat de betrokken instellingen de Conclusies over uitbanning van geweld tegen vrouwen in de Europese Unie van de EPSCO Raad implementeren en een strategie aannemen over geweld tegen vrouwen.
- Verzekert dat geplande activiteiten over geweld tegen vrouwen plaatsvinden, met inbegrip van een seminarie in het Europees Parlement over de resultaten van de studie over schadelijke traditionele praktijken (die in juni wordt vrijgegeven door de Commissie), een seminarie over de haalbaarheidsstudie over wetgeving ter bestrijding van geweld tegen vrouwen (november) en de drie geplande activiteiten rond de 10de verjaardag van Resolutie 1325 (in Brussel, Genève en New York).
- Moedigt andere lidstaten aan om een Nationaal Actieplan over Resolutie 1325 aan te nemen, en verzekert dat lidstaten hun volledige medewerking verlenen aan de EU-Task Force voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid.
- Neemt het voorgestelde kaderbesluit aan inzake de bestrijding van vrouwenhandel.

400 mensen betogen voor mensenrechten, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vergadering tijdens de Baltic Pride Vilnius, Litouwen, 2010.

© Káre Viemose

DISCRIMINATIE

ANTIDISCRIMINATIERICHTLIJN

Het Trio-voorzitterschap bevestigde in zijn operationeel programma zijn verregaande engagement voor het non-discriminatiebeginsel ingeschreven in Artikel 13 van het oprichtingsverdrag van de Europese Gemeenschap (VEG), nu weergegeven in Artikel 19 van het nieuwe Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU). Het Spaanse voorzitterschap toonde dit engagement door prioriteit te verlenen aan het aannemen van de voorgestelde Richtlijn rond Gelijke Behandeling. Deze richtlijn moet slechts de gaten opvullen in de EU antidiscriminatiewetgeving wat betreft discriminatie op grond van religie of overtuiging, leeftijd, handicap en seksuele geaardheid.

Niettemin is de Raad het nog steeds niet eens kunnen raken over de nieuwe antidiscriminatie richtlijn. Zelfs na twee jaar onderhandelen lijkt een akkoord ver weg door de sterke oppositie van Duitsland en de afwezigheid van een coalitie van lidstaten die de Richtlijn verdedigen. De onderhandelingen suggereren zelfs een zorgwekkende achteruitgang in vergelijking met het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie uit 2008 voor een nieuwe uitgebreide richtlijn. Hiermee zendt de EU een buitengewoon negatief signaal dat ze het probleem niet ernstig neemt en in feite discriminatie straffeloos blijft toelaten in de EU, ondanks een duidelijke bevoegdheid om tegen alle vormen van discriminatie te strijden.

Financiële implicaties mogen niet genegeerd worden, maar deze kunnen onder geen beding enige afbreuk verantwoorden aan de mensenrechtenverplichtingen van lidstaten die voortvloeien uit internationale en Europese standaarden. Het Belgische voorzitterschap zou zijn stempel kunnen drukken door prioriteit te verlenen aan de aanneming van een sterke, nieuwe antidiscriminatie richtlijn de komende maanden.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Het bereiken van een politiek akkoord over de antidiscriminatie richtlijn voorgesteld door de Commissie in juli 2008 en daardoor het opwaarderen van de EU standaarden voor bescherming tegen discriminatie op de grond van religie of overtuiging, leeftijd, handicap en seksuele geaardheid buiten de werkvloer.

MIJLPALEN :

- Blijft aan de richtlijn prioriteit verlenen in zijn agenda, en maakt genoeg tijd en middelen vrij voor de werkgroep die de richtlijn onderhandelt, zodat die haar werk kan uitvoeren.
- Engageert zich binnen de Raad van de EU om de Duitse oppositie tegen de richtlijn te keren door een coalitie van EU lidstaten op te richten die proactief ijvert voor de aanneming van de richtlijn.
- Gaat transparant om met deskundigen, inclusief het maatschappelijk middenveld, om het publieke draagvlak voor de richtlijn te verbreden.

DISCRIMINATIE TEGEN ROMA

Er is dringend nood aan meer concrete actie tegen discriminatie op EU niveau. De wijdverspreide en voortdurende discriminatie, het geweld en de uitsluiting die Romagemeenschappen moeten ondergaan in Europa, zijn daar een illustratie van. Na de tweede EU-Romatop onder het Spaanse voorzitterschap in april 2010 verbond het Trio-voorzitterschap zich ertoe om politieke hoogdringendheid te verlenen aan de Romaproblematiek. Dat deed het door Romakwesties te integreren in alle relevante beleidsdomeinen, door een duidelijke werkagenda vast te leggen voor het EU Platform voor de Inclusie van Roma en door een gelijke toegang van Roma tot EU fondsen te verzekeren. De besluiten van de EU-Romatop werden op 7 juni 2010 meegenomen in de besluiten van de EU Raad voor Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Gezondheid en Consumentenzaken (EPSCO). Die besluiten geven onder andere prioriteit aan de toegang van Roma tot EU-fondsen, aan de verbetering van hun levensomstandigheden, aan de beëindiging van hun segregatie en aan de plaatsing van Romakinderen in scholen van bijzonder onderwijs.

De engagementen van het Trio-voorzitterschap en de EPSCO-besluiten moeten nu vertaald worden in concrete actie. Roma blijven immers geconfronteerd worden met discriminatie en uitsluiting, voornamelijk in huisvesting en onderwijs. Romagemeenschappen zijn slachtoffer van gedwongen uithuiszettingen in lidstaten zoals Italië, Roemenië, Bulgarije en Griekenland. Sommigen van uitgezette Roma werden al eerder gedwongen te verhuizen. Dat gaat steeds gepaard met de vernieling van hun woningen, kleding en zelfs medicijnen en documenten. Geen van de uithuiszettingen gedocumenteerd door Amnesty International, werd uitgevoerd met respect voor de procedurele waarborgen voorzien door regionale en internationale mensenrechtenstandaarden. Roma lijden ook onder discriminatie in het onderwijs. Ze ondergaan een segregatie en genieten van onderwijs van een lagere kwaliteit, zoals gedocumenteerd in Tsjechië en Slowakije.

De EU zou vanuit haar engagement voor de mensenrechten actie moeten ondernemen tegen de gedwongen uithuiszettingen, tegen het gescheiden onderwijs, de racistische aanvallen en het spuien van haat. Het Trio-voorzitterschap erkende de dimensie van fundamentele rechten en de nood om persoonlijke veiligheid en bescherming tegen discriminatie te verzekeren. EU-actie kan echter enkel vruchten afwerpen als die actie kadert binnen een omvattende en coherente strategie ter bevordering van de inclusie van Roma.

Ontheemde Roma uit Kosovo, verhuisd naar Belgrado net na het einde van het conflict in Kosovo in 1999.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Verder te bouwen op de vooruitgang geboekt tijdens de EU-Romatop en door de EPSCO-besluiten voor de inclusie van Roma van 7 juni 2010. Dat door voor Roma een gelijke toegang tot EU-fondsen te verzekeren, door prioriteit te geven aan het belang van een verbetering van hun levensomstandigheden en de beëindiging van segregatie in het onderwijs.
- Te pleiten voor een einde aan gedwongen uithuiszettingen in de EU en ervoor te zorgen dat de lidstaten de rechten op verdediging in het kader van uithuiszettingen respecteren.

MIJLPALEN :

- Behoudt het momentum gecreëerd door engagementen gemaakt door het Spaans voorzitterschap door ervoor te zorgen dat de tussentijdse werkagenda van het EU-Romaplatform prioriteit geeft aan het belang van gelijke toegang van Roma tot EU-fondsen, aan de verbetering van hun levensomstandigheden en aan de beëindiging van segregatie in het onderwijs. Daarbij werkt het voorzitterschap aan een stappenplan om te komen tot een EU-kaderstrategie ter bevordering van de inclusie van Roma.
- Roept op, in opvolging van de EPSCO-besluiten, tot een verbetering van de levensomstandigheden van Roma (door te wijzen op de onverenigbaarheid tussen dit doel en de gedwongen uithuiszettingen), en tot een beëindiging van de gedwongen uithuiszettingen als een eerste stap om dat doel te bereiken.

ASIEL EN MIGRATIE

GEMEENSCHAPPELIJK EUROPEES ASIELSTELSEL

Het voornemen om een Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel (*Common European Asylum System*, kortweg CEAS) in te richten tegen 2012 werd opnieuw bevestigd in het Stockholm Programma van december 2009. Sindsdien zijn de onderhandelingen over de voorstellen tot herziening van de regelgeving inzake asiel echter helemaal vastgelopen. Die herziening moet de lacunes en zwakheden van de bestaande regelgeving aanpakken en zorgen voor een grotere mate van harmonisatie in overeenstemming met de geldende internationale standaarden. Het Belgisch voorzitterschap moet daarom de onderhandelingen over de huidige voorstellen nieuw leven inblazen. Het moet initiatieven nemen die een nieuw politiek elan geven aan de inrichting van een Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel dat toegang, gepaste opvang en daadwerkelijke juridische bescherming biedt aan mensen die gedwongen werden hun thuisland te ontvluchten. Bijzondere inspanningen moeten worden geleverd om de trend van systematische detentie van asielzoekers en migranten te keren. Daarbij moet worden voorzien in strikte waarborgen en effectieve rechtsmiddelen tegen een opsluiting. Het voorzitterschap moet alles in het werk stellen om in Europa een debat op gang te trekken over alternatieven voor detentie.

Ook moet het voorzitterschap de ernstige tekortkomingen van de toepassing van het Dublin-systeem aanpakken en de negatieve impact ervan op de mensenrechten keren. Deze tekortkomingen blijken uit een recent rapport van Amnesty International, getiteld '*The Dublin Trap – Transfers of Asylum Seekers to Greece*'. In overeenstemming met het voorstel van de Commissie moeten overdrachten tijdelijk kunnen opgeschort worden. Dit zou een belangrijke stap voorwaarts betekenen in de versterking van de solidariteit tussen de EU-lidstaten. Solidariteit moet echter ook blijken uit de inspanningen van lidstaten om te komen tot een gedeelde verantwoordelijkheid op internationaal niveau. Het voorzitterschap moet zorgen voor groter engagement van de lidstaten bij de hervestiging van vluchtelingen uit derde landen (regio's van transit of herkomst) in het kader van het nieuwe EU-hervestigingsprogramma.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Vooruitgang te boeken bij de herziening van de regelgeving inzake asiel en ervoor te zorgen dat de verdere harmonisatie van de asielstelsels in overeenstemming is met de geldende internationale standaarden.
- Een oplossing te vinden voor de lacunes en gebreken die eigen zijn aan het Dublin-systeem.
- Te zorgen voor een groter engagement voor hervestiging.

MIJLPALEN :

- Lost een aantal hete hangijzers op bij de herziening van de regelgeving inzake asiel, in het bijzonder de omschrijving van detentie als een uiterste maatregel, een inclusieve definitie van het begrip ‘familieleden’ en het recht op een volledig opschortend beroep. Het voorzitterschap moedigt tevens een grotere gedeelde verantwoordelijkheid aan door de opschorting van overdrachten in het Dublin-systeem mogelijk te maken – onder meer door initiatieven zoals het inrichten van ministeriële bijeenkomsten met een betekenisvolle betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld.
- Moedigt een diepgaand debat aan over alternatieven voor detentie in de EU, dat uitmondt in het uitwisselen van good practices en innovatieve projecten.
- Zorgt ervoor dat het Dublin-systeem bescherming biedt aan wie daar nood aan heeft, door een mechanisme op te nemen voor de tijdelijke opschorting van overdrachten in het kader van de Dublinverordening.
- Verzekert dat het EU-hervestigingsprogramma leidt tot een toename van het aantal lidstaten dat vluchtelingen hervestigt, en van het aantal vluchtelingen dat vanuit derde landen wordt hervestigd in de EU.

EUROPEES ASIELONDERSTEUNINGSBUREAU

Amnesty International verwacht van het Belgisch voorzitterschap dat het vooruitgang boekt in de oprichting van het Europees Asielondersteuningsbureau (*European Asylum Support Office*, kortweg EASO). Dat bureau zal een centrale rol spelen in het streven naar een versterkte capaciteit van en een grotere solidariteit tussen de nationale asielstelsels. Het zal ook zorgen voor een gelijk niveau van bescherming in alle EU-Lidstaten. Het voorzitterschap moet ervoor zorgen dat alle betrokken stakeholders, met inbegrip van het middenveld, UNHCR, ngo's en andere onafhankelijke deskundigen, betrokken worden bij de ontwikkeling van dit bureau en een bijdrage kunnen leveren tot het werk van het bureau. Zo kunnen zij waken over de kwaliteit en efficiëntie van zowel de besluitvorming in asielzaken als de praktische samenwerking.

Asielzoekers wachtend om hun aanvraag in te dienen bij het Departement Politiek Asiel bij het Directoraat Vreemdelingenzaken, Athene, Griekenland.

© Ikolias Kominis - Studio Kominis

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOorzITTERSCHAP OP OM:

- Te waken over de effectieve oprichting van het EASO en over de transparantie bij de ontwikkeling van zijn werkplannen.

MIJLPALEN :

- Kent voldoende middelen toe aan het EASO, opdat het zijn hoofdtaak kan uitvoeren, met name het waarborgen van een gelijk niveau van bescherming in alle EU-Lidstaten. Het voorzitterschap en betreft ngo's bij de omschrijving van het werk van het EASO. Bovendien zorgt het ervoor dat alle relevante informatie over het Bureau toegankelijk is.

MIGRATIEBELEID

Verwacht wordt dat de Raad en het Europees Parlement tijdens het Belgisch voorzitterschap tot een akkoord komen over het nieuwe voorstel van de Commissie waarbij het mandaat van Frontex (het Europees Grensbewakingsagentschap) herzien wordt. Dit biedt de ideale gelegenheid voor een diepgaande discussie over de impact op mensenrechten van zowel de operaties van Frontex, als van het ruimere Europese beleid over irreguliere migratie, en over de verantwoordelijkheden van de lidstaten op dat gebied. Het voorzitterschap moet ervoor zorgen dat de versterkte rol van Frontex bij operaties aan de buitengrenzen gepaard gaat met een mechanismes waardoor het Agentschap democratischer rekenschap aflegt. Er moet meer duidelijkheid komen over de manier waarop grensoperaties uitgevoerd worden. En er moet grotere transparantie zijn in de onderhandelingen met derde landen over alle kwesties die te maken hebben met migratie en grenscontroles. Bij deze onderhandelingen moeten de mensenrechten van migranten centraal staan, met inbegrip van respect voor het principe van non-refoulement. Deze vereiste geldt voor technische afspraken tussen Frontex en derde landen, maar ook voor de inspanningen van de EU om terugnameakkoorden af te sluiten met een aantal landen van herkomst en transitlanden. Wanneer deze akkoorden en de EU-strategie over terugname in het algemeen geëvalueerd worden, moeten alle aspecten van de situatie van migranten in aanmerking worden genomen, met inbegrip van migranten die niet repatrieerbaar zijn. Daarbij moet men ook rekening houden met de impact van dergelijke akkoorden op de mensenrechtensituatie in de betrokken landen.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Bij de huidige herziening van het mandaat van Frontex, voldoende transparantie, rekenschap en rechtszekerheid voor gemeenschappelijke operaties aan de buitengrenzen te voorzien.
- Een mensenrechtenbenadering van terugnameakkoorden met derde landen (landen van herkomst en transit) te promoten.
- De toegang tot grondrechten te bevorderen voor vluchtelingen, asielzoekers en migranten, met inbegrip van mensen zonder papieren die niet repatrieerbaar zijn naar hun land van herkomst.

MIJLPALLEN

- Zorgt ervoor dat de versterkte rol van Frontex bij controles aan de buitengrenzen gepaard gaat met meer rekenschap tegenover het Europees Parlement, grotere transparantie, onder meer door onafhankelijk toezicht, en helderheid over de respectievelijke rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken actoren. Het voorzitterschap promoot tevens de effectieve afdwingbaarheid van de EU-wetgeving en de mensenrechten in dit nieuwe juridisch kader.
- Voorziet strikte waarborgen voor de bescherming van de mensenrechten in de onderhandelingen over terugnameakkoorden, waarbij samenwerking afhankelijk is van de mate waarin de mensenrechten gerespecteerd worden. Bovendien wordt er rekening gehouden met de mensenrechten van migranten bij de evaluatie van de Europese strategie over terugnameakkoorden. Daarnaast is er een debat op gang gekomen over mogelijke beleidsoplossingen voor migranten die onmogelijk naar hun land kunnen terugkeren en het slachtoffer dreigen te worden van uitbuiting, discriminatie en misbruik.

DE STRIJD TEGEN HET TERRORISME EN HET ABSOLUTE VERBOD OP FOLTERING

Tien jaar na de eerste CIA *rendition*-vluchten door het Europese luchtruim, blijft de EU blind voor de medeplichtigheid van lidstaten aan ernstige schendingen van de mensenrechten in de strijd tegen het terrorisme. Meer en meer aantijgingen duiken op. De gezamenlijke VN-studie omtrent geheime detentie (*UN Joint Study on Global Practices in Relation to Secret Detention in the Context of Countering Terrorism*) die in januari 2010 werd vrijgegeven, stelde dat verschillende EU-lidstaten medeplichtig waren aan onwettige uitleveringen en benadrukte hun verplichtingen om effectieve onderzoeken op te starten. De Raad heeft desondanks nagelaten om het onderwerp op de agenda te plaatsen. Er moeten concrete stappen ondernomen worden om de waarheid te achterhalen, om de verantwoordelijken aansprakelijk te stellen en om ervoor te zorgen dat de slachtoffers vergoed worden.

Recent onderzoek van Amnesty International toont aan dat meerdere lidstaten blijven vertrouwen op diplomatieke waarborgen wanneer ze personen die verdacht worden van terrorisme naar landen sturen waar de verdachten het risico lopen dat ze gemarteld zullen worden (zie: *Dangerous Deals: Europe's Reliance on "Diplomatic Assurances" against Torture*). Diplomatieke garanties ondermijnen het absolute folterverbod en schenden het principe van non-refoulement en daarom dringt Amnesty International er bij alle regeringen op aan om het gebruik ervan te verwerpen.

Respect voor de mensenrechten en de navolging van het internationaal recht moeten de kern zijn van de toekomstige EU-politiek over veiligheid en bestrijding van terrorisme om verdere schendingen te voorkomen. Men moet hiermee ook rekening houden bij het maken van een overzicht van de genomen antiterrorismemaatregelen en wanneer de nieuwe Interne Veiligheidsstrategie wordt aangenomen zoals voorzien in het Stockholm Actieplan.

© Amnesty International

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Er bij de lidstaten op aan te dringen dat ze zich houden aan de besluiten van de Europese Unie in 2007 en 2009 die de lidstaten vragen om een volledig, onafhankelijk en uitgebreid onderzoek te doen naar de aantijgingen van medeplichtigheid aan *renditions* die leidden tot foltering en naar het bestaan van geheime detentiecentra op Europees grondgebied.
- Te ijveren naar een standpunt van de Europese Unie tegen het gebruik van diplomatieke garanties dat het recht garandeert om niet te worden blootgesteld aan foltering en mishandeling.

MIJLPALLEN

- Plaats de medeplichtigheid aan het *renditions*-programma van de CIA op de agenda van de Raad. Plant voor de toekomst een uitgebreide aanpak, waaronder ook het opvolgen van nationale onderzoeken, vervolging van de verantwoordelijken en herstel voor de slachtoffers van het misbruik. Plant daarenboven een top om de vorderingen in de EU te evalueren over aansprakelijkheid voor de *renditions* en geheime gevangenschappen van de CIA.
- Rapporteer over alle acties die genomen worden om ervoor te zorgen dat er maatstaven voor verantwoordelijkheid zijn in de lidstaten en op EU-niveau.
- Dringt er bij de EU-lidstaten op aan om het Optionele Protocol bij de Verdrag tegen foltering en het VN-Verdrag tegen gedwongen verdwijningen te ratificeren. Bij wijze van goed voorbeeld, ratificeert België de beide Conventies voor het einde van het voorzitterschap.
- Vraagt alle lidstaten om het principe van *non-refoulement* te respecteren.

DE EU OP HET WERELDTONEEL

Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon heeft de EU een uitgelezen kans om haar impact en aanwezigheid op het wereldtoneel te vergroten en om een duidelijke betrokkenheid te tonen bij de bevordering en de bescherming van de mensenrechten. Door de mensenrechten in het centrum van haar externe beleid te plaatsen en door concrete stappen te nemen om een dergelijk beleid uit te voeren, kan de EU fungeren als een krachtig instrument om de mensenrechtensituatie positief te veranderen. De oprichting van het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger en van de Europese Dienst voor Extern Optreden (*European External Action Service*, EEAS) geven een broodnodige impuls om er voor te zorgen dat het buitenlands beleid van de EU een grotere samenhang en consistentie krijgt in haar aanpak van mensenrechtenvraagstukken, waar ze zich ook voordoen. Het biedt ook de mogelijkheid om het niveau van het overleg en van de beschikbaarheid van agenda's en documenten te verhogen. Helaas is er een duidelijke stap terug wat betreft de graad van transparantie die eerder onder het Zweedse voorzitterschap werd bereikt.

Mensenrechten moeten prominent aanwezig zijn op de buitengewone Europese Raad gewijd aan het buitenlands beleid van de EU, die op 16 september 2010 door de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, wordt bijeengeroepen. Door de deelname van staatshoofden en regeringsleiders, ministers van Buitenlandse Zaken en de Hoge Vertegenwoordiger, vormt deze Raad een belangrijk forum op hoog niveau dat ervoor kan zorgen dat de mensenrechten worden geïntegreerd in alle onderdelen en aspecten van het buitenlands beleid van de EU. Dit omvat de voorbereidingen voor de 65e Algemene Vergadering van de VN, de evaluatie en implementatie van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen en de herziening van de Mensenrechtenraad. De Europese Raad zal ook discussiëren over de wijze waarop de EU de samenwerking kan verbeteren met haar belangrijkste strategische partners - waaronder China, Rusland en India - in mondiale vraagstukken.

Mensenrechten centraal plaatsen in het gehele EU-beleid houdt onder meer in dat ze niet buitenspel kunnen worden gezet uit economische, milieu- en andere overwegingen. Dit is van cruciaal belang, zowel voor de betrekkingen van de EU met opkomende wereldmachten, zoals Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika, als voor de EU-aanwezigheid op multinationale fora, met name in de VN.

Door haar grote aanwezigheid op het terrein kan de EU een centrale rol spelen bij de bescherming van de veiligheid en de vrijheid van meningsuiting van mensenrechtenverdedigers. De electorale periode is een periode waarin mensenrechtenverdedigers een verhoogd risico lopen. In vele gevallen begint intimidatie lang vóór het begin van de verkiezingscampagnes. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de situatie in derde landen waar verkiezingen op het programma staan, zoals Myanmar, Afghanistan, Egypte, en in de Grote Meren.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- Ervoor te zorgen dat mensenrechten in het centrum van het buitenlands beleid van de EU worden geplaatst en dat ze voldoende terug te vinden zijn in de nieuwe institutionele organisatie in het kader van het Verdrag van Lissabon, vooral in de activiteiten van de Hoge Vertegenwoordiger en de EEAS.
- Ter bevordering van de transparantie, de werkwijze die werd ontwikkeld onder het Zweedse voorzitterschap, opnieuw in te voeren. Dit betekent dat alle agenda's en ondersteunende documenten, waaronder die met betrekking tot werkgroepen, tijdig publiek beschikbaar zijn.
- De integratie van mensenrechten in bi- en multilaterale betrekkingen van de EU en haar lidstaten voort te zetten, onder meer via de EEAS.
- Het mensenrechtenprofiel van de EU te verbeteren en het actief engagement tegen mensenrechtenschendingen, waar ze ook voorkomen, te intensifiëren.
- Ervoor te zorgen dat mensenrechtenverdedigers worden beschermd door de sets EU-richtsnoeren inzake mensenrechten effectief te implementeren, met bijzondere aandacht voor verkiezingsperiodes. Creatieve manieren identificeren om mensenrechtenverdedigers te beschermen, waarbij men rekening houdt met de beschermingsrisico's van de personen in kwestie, maar ook met de toegenomen behoefte om hun veiligheid te garanderen in dergelijke omstandigheden.

MIJLPALEN

- Mensenrechtenkwesties staan op de agenda's van de Europese Raad, in conclusies van de Raad, in verklaringen en andere documenten uitgegeven door de EU.
- Een mensenrechtendirectoraat op te richten met bevoegd, gespecialiseerd personeel dat wordt betrokken op alle niveaus van de besluitvorming. Richten een post op met een mensenrechtenportfolio op hoog niveau in de institutionele structuur post-lissabon.
- Besteden meer aandacht aan het vergroten van de capaciteit van de EU-delegaties voor een goede integratie van de mensenrechten.
- Volgen situaties van mensenrechtenverdedigers effectief op en dit in verschillende delen van de wereld, ook in zeer moeilijke gebieden.

MENSENRECHTENINSTRUMENTARIUM

Gedurende deze periode van grote veranderingen in het buitenlands beleid van de EU met de ontwikkeling van de nieuwe EEAS, doet de gelegenheid zich voor om met een frisse blik te kijken naar de mensenrechtenstrategie en het –instrumentarium van de EU.

De impact van deze belangrijke verzameling van instrumenten en strategieën om de mensenrechten te beschermen heeft te lijden gehad van een gebrek aan kennis en begrip van beleidsmakers in de EU-instellingen en lidstaten. Een evaluatie, zoals aangegeven door het Belgische voorzitterschap en de Hoge Vertegenwoordiger, moet gebeuren met het oog op het verhogen van de coherentie en consistentie van de EU-acties en om ervoor te zorgen dat de EEAS op stevige fundamenten is gebouwd. Het instrumentarium moet meer aandacht en meer middelen krijgen en moet worden geïntegreerd in de politieke besluitvorming om te voorkomen dat verbintenissen inzake de mensenrechten verder buitenspel gezet worden in het nieuwe buitenlandse beleid van de EU.

Centraal in het mensenrechteninstrumentarium staan de EU-richtsnoeren inzake mensenrechten. Ze zijn ontworpen als instrumenten om te worden gebruikt in contact met derde landen en kunnen leiden tot een aantal acties op verschillende niveaus - met inbegrip van het maatschappelijk middenveld en de politieke dialoog, demarches, verklaringen en het optreden in multilaterale fora. De richtsnoeren worden evenwel nog steeds zwak en slechts sporadisch geïmplementeerd - ze worden niet systematisch geïntegreerd in de opleiding van nieuwe medewerkers en er is geen sensibilisering, de informatie-uitwisseling is onvoldoende en er zijn geen systematische besprekingen over prioriteiten binnen en tussen de EU-missies. Het gevolg is dat het relevante personeel van de EU-instellingen en de lidstaten in de betrokken landen niet in staat zijn om het gebruik van de richtsnoeren als instrument te optimaliseren. Dit is een terrein waarop de nieuwe EEAS duidelijke verantwoordelijkheid moet nemen en moet rapporteren over de genomen maatregelen.

Er moet ook een meer algemene evaluatie komen van de plaats van de mensenrechtendialogen in de EU-mensenrechtenstrategie. Dit is vooral nodig gelet op het aantal dialogen dat nu bestaat zonder dat er enige extra middelen worden aan besteed en zonder dat ze daadwerkelijk worden geïntegreerd op andere beleidsterreinen (of op een hoger niveau van politieke dialoog). Er is een zorgwekkende trend waarbij men de oprichting van een mensenrechtendialoog beschouwt als een doel op zich, eerder dan een middel om een doel te bereiken. Er is ook nood aan een grotere erkenning dat het begrip mensenrechtendialoog niet alleen verwijst naar de technische dialogen die plaatsvinden tussen mensenrechtenspecialisten, maar ook naar alle andere politieke dialogen, met inbegrip van alle toppen en buitenlandse ministeriële bijeenkomsten, waar het thema mensenrechten nog steeds meestal ontbreekt op de agenda.

Tot slot is de basis voor een groot deel van het mensenrechtenengagement van de EU in derde landen de mensenrechtenclausule. Die wordt, hoewel ze een belangrijke symboolfunctie heeft, in grote mate genegeerd en slechts ingeroepen in zeer uitzonderlijke omstandigheden, waarin ze wordt gebruikt om een overeenkomst (gedeeltelijk) op te schorten. De mensenrechtenclausule in de overeenkomst van Cotonou bevat een goed ontwikkeld mechanisme voor de implementatie en een procedure voor conflictpreventie en moet worden beschouwd als model voor andere toekomstige overeenkomsten.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- Het gebruik van het mensenrechteninstrumentarium ernstig te evalueren en om de noodzaak te erkennen voor een consistente en coherente aanpak van de mensenrechten in alle buitenlandse beleidsvoering en voor een betere implementatie van de mensenrechteninstrumentarium.

MIJLPALLEN

- Zorgen ervoor dat bij de oprichting van de EAAS, het belang van het mensenrechteninstrumentarium wordt onderstreept door meer middelen, personeel en deskundigheid te voorzien voor de uitvoering ervan en door ze op te nemen in de rapportage en in de structuren van de politieke besluitvorming.
- Besteden voldoende tijd en aandacht aan een uitgewerkte evaluatie voor een betere toepassing van het mensenrechteninstrumentarium, vooral voor de richtsnoeren, die leidt tot duidelijke aanbevelingen voor verbeteringen van werkmethoden, in het bijzonder van de EU-delegaties en ambassades van de lidstaten in het veld.
- Zorgen in de gedetailleerde plannen van de EAAS verder voor zichtbare implementatie van de richtsnoeren en van mainstreaming. Hierbij wordt gezorgd voor de opleiding van personen die niet in dienst zijn als mensenrechtenexperten, dat de verantwoordelijkheid wordt gegeven aan de EU-delegaties om te garanderen dat alle ambassades van de lidstaten hun verplichtingen nakomen en wordt gezorgd voor voldoende personeel in de delegaties voor de coördinatie of uitvoering van demarches, voor controle van en rapportage over de situatie.
- Verrichten een eerlijke evaluatie van de rol die de verschillende mensenrechtendialogen kunnen spelen, en wijzigt naargelang de uitkomst de strategie en de middelen die worden besteed aan deze dialogen. Aandacht gaat naar het effect en de integratie van de conclusies en/of aanbevelingen van de evaluatie op andere gebieden van de EU-beleidsvorming.
- Evalueren de rol van de mensenrechtenclausule en overwegen hoe ze beter kan worden geïmplementeerd, onder andere door het bestuderen van best practices met betrekking tot Afrika, Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen).

De Belgische secties van Amnesty International manifesteren tegen repressies en vluchten in Europa.

BILATERALE BETREKKINGEN

DE VERENIGDE STATEN

Door het uitstel van de top tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten (EU-VS top), voorzien voor mei 2010, komen een aantal gevoelige thema's op de agenda van het Belgisch voorzitterschap en de Hoge Vertegenwoordiger terecht. Zij moeten een open discussie verzekeren over inspanningen in de strijd tegen terrorisme met aandacht voor mensenrechten. Respect voor de mensenrechten moet gegarandeerd zijn in ieder antwoord op bedreigingen voor de veiligheid. De termijn van één jaar die President Obama vooropstelde om het detentiecentrum in Guantanamo te sluiten, is al ruimschoots overschreden, en nog steeds zitten er meer dan 100 gevangenen vast zonder uitzicht op een proces of op hun vrijlating.

De EU moet internationale druk blijven uitoefenen om de sluiting van het detentiecentrum te verwezenlijken, en verzekeren dat de mensenrechten van de gedetineerden gerespecteerd worden. Dat houdt onder meer in dat opsluiting voor onbepaalde duur na de sluiting van het detentiecentrum uitgesloten wordt. De EU moet ook een duidelijke positie innemen tegen het gebruik van militaire commissies in de Verenigde Staten om Guantanamo gedetineerden te berechten. Zelfs indien de militaire commissies opgezet worden conform de gewijzigde wetgeving die in 2009 werd aangenomen, blijven ze tekortschieten op het vlak van internationale standaarden van eerlijke procesvoering.

Tijdens de EU-VS top moeten het voorzitterschap en de Hoge Vertegenwoordiger verzekeren dat de engagementen die in eerdere gezamenlijke verklaringen genomen worden, niet verloren gaan in discussies over de praktische aanpak.

Om een blijvende constructieve en wederzijds ondersteunende relatie met de VS te onderhouden, moet de EU ook voortdurend aandacht hebben voor de rol die de eigen lidstaten spelen in operaties tegen terrorisme onder leiding van de Verenigde Staten. Meer daarover is terug te vinden in het hoofdstuk over de strijd tegen terrorisme. De EU moet snel en adequaat reageren op iedere aanwijzing van betrokkenheid hierbij, en moet de VS aanmoedigen hetzelfde te doen. De Universele Periodieke Evaluatie van de VS voor de VN-Mensenrechtenraad biedt een aanknopingspunt voor de lidstaten van de EU om bovenvermelde bezorgdheden aan te kaarten.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- De dialoog met de VS, onder meer naar aanleiding van de EU-VS top te gebruiken om mensenrechtenschendingen in het kader van de strijd tegen het terrorisme aan te kaarten, en om verantwoording en rekenschap te vragen, ook met betrekking tot geheime detentie.
- De VS op te roepen om hun praktijk van detentie voor onbepaalde duur zonder proces stop te zetten. Zich te verzetten tegen de intenties van de

VS om dit systeem ook na sluiting te voorzien voor gedetineerden die de VS niet willen berechten maar evenmin willen vrijlaten.

- De VS op te roepen om iedere gedetineerde in Guantanamo Bay aan te klagen op basis van een duidelijk omschreven misdrijf en hen te berechten op basis van eerlijke procedures voor onafhankelijke en onpartijdige rechtbanken – niet voor militaire commissies. Zij die niet worden aangeklaagd moeten worden vrijgelaten, met evenwel de garantie dat niemand gedwongen zal worden teruggestuurd naar een staat waar hij ernstige mensenrechtenschendingen riskeert.
- De VS op te roepen om vrijgelaten gedetineerden op te vangen in de Verenigde Staten wanneer er geen onmiddellijke oplossing is om hen in derde landen op te vangen. Aan te dringen bij de EU lidstaten om de VS bijstand te verlenen om het detentiecentrum in Guantanamo te sluiten door vrijgelaten gedetineerden in hun land op te vangen.

MIJLPALLEN

- Ngo's de gelegenheid bieden om de EU-delegatie te ontmoeten die de EU-VS top zal bijwonen om hen te informeren over de mensenrechtenbezorgdheden die ze moeten aankaarten.
- Verzekeren dat de officiële verklaring op het einde van de EU-VS top expliciet de nood erkent aan gerechtigheid voor diegenen wiens rechten zijn geschonden in operaties tegen terrorisme, en dat die verklaring melding maakt van het engagement van zowel de VS als de EU om gerechtigheid te laten geschieden.

DE GROTE MERENREGIO

In de aanloop naar verkiezingen in de landen van de Grote Merenregio heeft Amnesty International schendingen vastgesteld van het recht op vrije meningsuiting en de vrijheid van vereniging. Oppositiegroepen, mensenrechtenverdedigers en journalisten worden geïntimideerd en lastiggevallen. Er wordt gevreesd voor toenemende politieke spanning en instabiliteit, met uitbarstingen van geweld en gevallen van willekeurige arrestaties en detentie.

In Burundi kregen oppositiepartijen het verbod om verkiezingsbijeenkomsten te houden. Er zijn meldingen van incidenten van pre-verkiezingsgeweld tussen leden van de regerende partij en de oppositiepartijen. In Rwanda hebben de autoriteiten de zeer ruim gedefinieerde wetgeving over genocidair ideologie gebruikt om mensen met afwijkende meningen het zwijgen op te leggen, onder meer bij critici van de regerende partij en bij diegenen die gerechtigheid eisen voor oorlogsmisdaden. Zoals in het verleden vreest Amnesty International voor vergelijkbare mensenrechtenschendingen ten aanzien van politieke tegenstanders in Oeganda. De ordehandhavers maken immers nu al gebruik van willekeurige arrestaties, onwettige detentie, foltering en andere mishandeling om verkiezingsbijeenkomsten en –campagnes te verhinderen. In Oeganda ligt ook een wetsontwerp voor om de regering uitgebreide macht te geven bij bewakingstaken.

Pantserinfanterievoertuig van de VN-MONUC-missie in een straat in Goma, Democratische Republiek Congo.

© Amnesty International

Het ontwerp houdt ernstige risico's in voor het recht op privacy en de vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting werd overigens al ingeperkt in de wet tegen homoseksualiteit van 2009, die homoseksualiteit verder criminaliseert.

Het Belgisch voorzitterschap moet zijn historische relaties met de landen in de Grote Merenregio aanwenden om concrete implementatie van de Europese mensenrechteninstrumenten en -mechanismen te demonstreren. De ontplooiing van EU-missies voor verkiezingswaarnemers in deze regio en elders, is essentieel om een gunstig klimaat te creëren voor vrije en eerlijke verkiezingen, en maakt het mogelijk om mensenrechtenschendingen vast te stellen die voorkomen voor, tijdens of na de eigenlijke verkiezingsdag.

De bescherming van de burgerbevolking blijft een grote uitdaging in de regio, in het bijzonder in de Democratische Republiek Congo (DRC), waar de aanvallen van zowel de militairen als gewapende groeperingen tegen de lokale bevolking onverminderd doorgaan. Het gaat om verkrachtingen, buitengerechtelijke executies, ontvoeringen, dwangarbeid, willekeurige arrestaties en plundering van zowel burgerlijke als humanitaire eigendommen. Deze misbruiken en schendingen blijven grotendeels onbestraft. Het Belgisch voorzitterschap, de Hoge Vertegenwoordiger, de Europese Unie, haar lidstaten, de Afrikaanse Unie en de VN Veiligheidsraad moeten verzekeren dat er geen terugtrekking komt van de VN vredesmacht in DRC. Een terugtrekking zou de bescherming van de burgerbevolking op de helling zetten.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCHE VOorzITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- Een strategie en actieplan te ontwikkelen voor ter ondersteuning en bescherming van mensenrechtenactivisten in de regio, in overeenstemming met de EU-richtsnoeren voor mensenrechtenactivisten. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor vrouwelijke activisten. Mensenrechtenactivisten te consulteren en te verzekeren dat de strategie het belang van mensenrechtenactivisten onderschrijft, ondermeer door hen de nodige zichtbaarheid te geven, hen te bezoeken of uit te nodigen, en door rechtszaken tegen mensenrechtenactivisten bij te wonen of te observeren. Daarenboven moet de EU noodplannen voorzien voor mensenrechtenactivisten die vervolging te vrezen hebben.
- Iedere bedreiging en aanval tegen mensenrechtenactivisten te veroordelen, demarches te ondernemen en publieke verklaringen af te leggen wanneer mensenrechtenactivisten een onmiddellijk en ernstig gevaar lopen. Dit geldt ook wanneer hun recht op vrije meningsuiting of hun vrijheid van vereniging geschonden wordt.
- Te verzekeren dat de EU duidelijke steun uitspreekt voor een onverminderde voortzetting van de UN Vredesmacht (MONUC), in het bijzonder via EU leden die in de Veiligheidsraad zetelen. De EU moet de aanwezigheid van de VN vredesmacht blijven steunen tot er duidelijk bewijs is dat het reguliere leger in staat is de burgerbevolking te beschermen. Bijkomend moet de EU trachten specifieke steun te verlenen voor de opleiding van rechtshandavingsinstanties, om te verhinderen dat in de aanloop naar de verkiezingen buitensporig geweld wordt gebruikt.

- Bij de Rwandese regering aan te dringen op een herziening van de wetgeving inzake genocidaire ideologie. Die wetgeving moet in overeenstemming worden gebracht met de wetgeving inzake hate speech die handelt over aanzetten tot geweld, discriminatie of vijandigheid tegen een beschermde groep. Een aanpassing is eveneens nodig om te verhinderen dat de vrije meningsuiting zoals voorzien in internationale verdragen wordt gecriminaliseerd.

MIJLPALEN

- Actief ijveren voor de bescherming van mensenrechtenactivisten en journalisten, in het bijzonder in verband met de aankomende verkiezingen in de regio en de vrijheid van meningsuiting in Oeganda.
- Publieke veroordeling van iedereen incident van geweld tussen aanhangers van verschillende politieke partijen en een krachtige oproep aan de relevante autoriteiten om zulke incidenten te onderzoeken, en de daders te vervolgen in overeenstemming met internationale standaarden inzake eerlijke procesvoering.
- Observatie van een aantal relevante rechtszaken in Rwanda om eerlijke processen te verzekeren in zaken waar er een risico bestaat van bestraffing voor een legitiem gebruik van het recht op vrije meningsuiting.

DE EU EN HAAR BUREN

Tijdens de zes maanden van het Belgische voorzitterschap staan er weer belangrijke ontwikkelingen op stapel in de relaties tussen de EU en haar buren – in het bijzonder met Kroatië, Marokko, Wit-Rusland en het Midden-Oosten.

De onderhandelingen met Kroatië over toetreding tot de EU zullen wellicht bijna kunnen worden afgerond, culminerend in de discussie over het cruciale hoofdstuk 23 omtrent de rechterlijke macht en de fundamentele rechten. Bestaande belemmeringen voor een effectieve gerechtelijke vervolging, de klaarblijkelijke politieke onwil in Kroatië en de beperkte capaciteit van het gerechtelijke systeem leiden nog steeds tot de straffeloosheid voor oorlogsmisdaden. De manier waarop de EU deze kwestie zal aanpakken, zal een belangrijk precedent scheppen voor hoe dit hoofdstuk in de toekomst zal worden benaderd bij de mogelijke toetreding van andere kandidaat-landen van ex-Joegoslavië.

Als vervolg op de eerste top gedurende het Spaanse voorzitterschap, zal Marokko het eerste zuidelijke buurland zijn dat een next-generation Actieplan zal overeenkomen met de EU, als gevolg van de 'geavanceerde' status van het land. Gezien het feit dat andere naburige landen ook een geavanceerde status hebben aangevraagd en wachten op onderhandelingen over een nieuw Actieplan (waaronder Jordanië en Tunesië), en dat er nog andere overeenkomsten in de pijplijn zitten (met Syrië en Libië), moet de EU er zeker voor zorgen dat haar relaties met Marokko een positief voorbeeld en precedent vormen voor die hele regio. De EU moet duidelijk maken dat een groter engagement met betrekking tot mensenrechtenissues van fundamenteel belang is voor verdergaande relaties. Wat betreft de oostelijke partnerlanden, zal de EU – in het licht van de executies in januari – nogmaals de nadruk moeten leggen op het belang van een onmiddellijk moratorium op executies in Wit-Rusland, als een cruciale doelstelling van het buitenlands beleid.

Zowel binnen het vredesproces voor het Midden-Oosten (*Middle East Peace Process of MEPP*) als bilateraal, heeft de EU sterke signalen uitgezonden om te wijzen op het illegale karakter van de Israëliische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever, om een einde te maken aan de uithuiszettingen van Palestijnen uit Oost-Jeruzalem en om de grensovergangen tussen Israël en Gaza te openen. Het Belgische voorzitterschap kan een belangrijke rol spelen bij de bepaling van de positie van de EU, die totnogtoe te veel werd gekenmerkt door politisering, verdeeldheid en inactiviteit. Bovendien ontbreekt de onderkenning van de noodzaak alle mensenrechtenschendingen in dit gebied aan te pakken en te behandelen als een wezenlijk onderdeel in het zoeken naar een eerlijke en duurzame oplossing voor het conflict. Dit bleek vooral duidelijk uit de manier waarop de EU het Goldstone-rapport over mensenrechtenschendingen tijdens de vijandigheden in Gaza en Zuid-Israël in 2008-2009 behandelde. Het recht op water staat – ondanks de prioriteit die daar onder het Spaanse voorzitterschap aan werd gegeven – nog steeds niet op de agenda van de EU bij de besprekingen over het Midden-Oosten. Het Belgische voorzitterschap biedt vele kansen aan de EU om dit recht te zetten en beslissende actie te ondernemen, zowel bilateraal als in de zittingen van de Algemene Vergadering en de Mensenrechtenraad.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOorzITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- Meer nadruk te leggen op de hervormingen op het vlak van mensenrechten in gesprekken met buurlanden van de EU, in het bijzonder bij het ontwerpen van nieuwe overeenkomsten en strategieën, en om meer te overleggen met het Europese en lokale maatschappelijk middenveld om te komen tot een betekenisvolle discussie over de politieke ontwikkelingen.

MIJLPALEN :

- Komen tot een engagement van de EU om te overleggen met de lokale en Europese civiele maatschappij wanneer de EU nieuwe overeenkomsten aangaat, nieuwe Actieplannen en strategieën uitwerkt, en in dialoog gaat met haar buurlanden (en niet uitsluitend voor mensenrechtendialogen).
- Garanderen dat de verslagen van gesprekken en andere verklaringen een duidelijk beeld en een tijdsbestek geven van de verwachte vooruitgang op het vlak van de mensenrechten in de buurlanden.
- De aandacht vestigen op de nog steeds bestaande straffeloosheid voor oorlogsmisdaden en op de noodzaak van gerechtelijke hervormingen binnen de discussies over hoofdstuk 23 in verband met de toetreding van Kroatië. Duidelijke criteria vastleggen op dat vlak en indien nodig een controlemechanisme voorzien voor de opvolging na toetreding.
- Een krachtig hoofdstuk over de mensenrechten met concrete mensenrechtenbepalingen en meetbare criteria toevoegen aan de herziening van het Actieplan EU-Marokko, met inbegrip van een realistische tijdsplanning waarbinnen de doelen moeten worden bereikt – dit kan dan dienen als model voor andere landen.

- Duidelijke verklaringen afleggen over de noodzaak van een onmiddellijk moratorium op executies in Wit-Rusland. Aanbevelingen van de tweede bijeenkomst van het *Eastern Partnership Civil Society Forum* worden overgenomen door de EU-instellingen en –lidstaten als prioritaire acties voor regionale samenwerking.
- Uitwerken en werk maken van praktische maatregelen die de implementatie mogelijk maken van de conclusies van de EU uit december 2009 omtrent het vredesproces in het Midden-Oosten, evenals van de resoluties van het Europees Parlement, de Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering omtrent het Goldstone-rapport. Daarnaast duidelijke verklaringen afleggen betreffende het recht op water en de verplichtingen op dat vlak van de betrokken partijen.

DE EU IN DE VERENIGDE NATIES

Doorheen de jaren heeft de EU een stevige engagement getoond tot ondersteuning van en investering in de VN, ook op het vlak van mensenrechten. Door de voortdurende verwarring over hoe de EU wordt vertegenwoordigd in Genève en New York, bestaat echter het risico dat de capaciteit van de EU om efficiënt te handelen en constructief samen te werken met haar partners, wordt ondermijnd. De ontwikkeling van de Europese Diplomatieke Dienst (de *European External Action Service* of EEAS) biedt het vooruitzicht van een grotere samenhang en een betere coördinatie; een langere overgangperiode kan echter ook de onzekerheid versterken en de geloofwaardigheid van de EU binnen de VN en ten opzichte van andere landen wereldwijd in gevaar brengen.

Na uitgebreide interne discussies tijdens het Spaanse voorzitterschap over de prioriteiten voor de herziening van de Mensenrechtenraad in 2011, zullen het Belgische voorzitterschap en de Hoge Vertegenwoordiger moeten garanderen dat er voldoende middelen en politieke aandacht gaan naar de toenadering tot andere VN-lidstaten. De EU zou er op moeten aandringen dat alle veranderingen in het werk en het functioneren van de Mensenrechtenraad moeten leiden tot de verbetering van de promotie en bescherming van de mensenrechten. Dit zou moeten worden bereikt door een betere implementatie van het bestaande '*institution building package*' en niet door het te herschrijven, hetgeen de deur zou openen voor verdere aanvallen op de rol van het bureau van de Hoge Commissaris, van de Speciale Procedures van de VN en van het maatschappelijk middenveld. De EU zou bijzondere aandacht moeten besteden aan praktische manieren om de herziening toe te passen ter versterking van het systeem van Speciale Procedures.

Leiderschap is vereist voor een aantal belangrijke resoluties, met name voor de resolutie over de doodstraf en voor de onderhandelingen over een Wapenhandelsverdrag (*Arms Trade Treaty of ATT*). Beide zijn topprioriteiten die een gecoördineerde actie vereisen, niet alleen bij de EU-delegatie en -lidstaten in New York, maar ook bij de instellingen in Brussel en de ambassades van EU-lidstaten en EU-delegaties wereldwijd. Deze twee initiatieven hebben enkel kans van slagen als bestaande crossregionale partnerschappen worden versterkt en regionaal *ownership* wordt gegarandeerd.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- Haar vertegenwoordiging, engagement en leiderschap waar nodig te bevestigen, en de reikwijdte van mensenrechtenissues te vergroten in alle VN-structuren tijdens de 'overgangperiode.'

MIJLPALEN

- Garanderen dat de EU zich in discussies binnen de VN (en andere internationale fora) niet vaker op de achtergrond houdt, maar zich actief en constructief opstelt in debatten en onderhandelingen, zowel via de EU-instellingen als via de EU-lidstaten.
- Een beter functioneren van de Mensenrechtenraad op de agenda plaatsen in discussies met partnerlanden over de hele wereld, in Genève en via andere bilaterale discussies. Meer steun zoeken en vinden voor de volgende resolutie van de Algemene Vergadering over een moratorium op de doodstraf.
- Tijdens de zittingen van het Voorbereidende Comité voor het Wapenhandelsverdrag (ATT) in juli 2010 pleiten voor een krachtige mensenrechtenclausule in het verdrag dat internationale wapenleveringen verbiedt aan regio's waar het risico groot is dat de wapens zullen worden gebruikt om ernstige mensenrechtenschendingen te plegen of te ondersteunen. Eveneens pleiten voor een voldoende reikwijdte die alle types conventionele wapens en aanverwant materiaal omvat, en die alle soorten internationale handel en alle transacties die essentieel zijn voor die handel omvat (inclusief brokering).

INTERNATIONALE GERECHTIGHEID

Amnesty International verwelkomt de belangrijke rol die de EU speelde in het versterken van de internationale gerechtigheid en moedigt haar aan om dit te blijven doen. Het Gemeenschappelijk Standpunt en het Actieplan van de Europese Raad omtrent het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court* - ICC) vormen een basis om de universaliteit en het doeltreffend functioneren van het ICC te ondersteunen.

Vandaag, bijna zeven jaar na de oprichting van het ICC, blijft de steun van de EU aan het Strafhof nog steeds van vitaal belang. Amnesty International moedigt de EU aan om verder te ijveren voor ratificatie en implementatie van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof en de Overeenkomst inzake de voorrechten en immuniteiten van het ICC (APIC). Daarnaast moet de EU de integriteit van het Statuut van Rome beschermen door alle opschortingen van Artikel 16 te verwerpen en door van staten te eisen dat zij zich onthouden van bilaterale immuniteitsverdragen of bestaande verdragen in die zin afschaffen. Aangezien het ICC een functionerend strafhof is, moet de EU staten oproepen en ondersteunen om samen te werken met het Hof, ondermeer door personen die door het ICC worden aangeklaagd aan te houden en over te dragen aan het Hof.

Voortdurende steun voor een effectieve implementatie van internationale gerechtigheid op nationaal niveau is nog steeds vereist. Universele jurisdictie is cruciaal om te vermijden dat daders van internationale misdrijven ergens kunnen onderduiken. EU-lidstaten moeten universele jurisdictie blijven verdedigen op alle geëigende fora. Daarnaast roept Amnesty International het Europees Netwerk van aanspreekpunten inzake personen verantwoordelijk voor genocide en misdaden tegen de menselijkheid op om haar aanbevelingen van 2007 uit te voeren gericht op het verhogen van de doeltreffendheid van het Contactpunt.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP EN DE HOGE VERTEGENWOORDIGER OP OM:

- De universaliteit van het ICC te ondersteunen door van alle staten te eisen dat zij het Statuut van Rome en het APIC (*Agreement on Privileges and Immunities of the ICC*) bekrachtigen en uitvoeren, alsook wetgeving aan te nemen inzake samenwerking en complementariteit.
- Het doeltreffend functioneren van het ICC en de integriteit van het Statuut van Rome te ondersteunen door samenwerking met het ICC te vragen en beschuldigingen en aanvallen op het ICC te veroordelen.
- De uitoefening van universele jurisdictie te verdedigen.

MIJLPALEN

- Tsjechië en Malta, twee EU-lidstaten, oproepen om zo snel mogelijk het APIC te ratificeren.
- Het ICC agenderen, op de EU-VS-top ,en bij bilaterale demarches. Positieve uitspraken over het ICC vanwege de VS verwelkomen en de ratificatie van het Statuut van Rome en de medewerking met het ICC ter sprake brengen.
- Erop aandringen bij de drie Europese lidstaten (Frankrijk, Malta en het Verenigd Koninkrijk) om hun verklaringen bij de ratificatie van het Statuut van Rome in te trekken waarin ze niet-toegestane voorbehouden formuleren bij het Statuut.
- De VN aanmoedigen om maximaal samen te werken met het ICC om personen waartegen het ICC een aanhoudingsbevel uitvaardigde, op te sporen en te arresteren, en om druk uit te oefenen op staten om die personen onverwijld uit te leveren aan het ICC.
- Verzekeren dat de EU de uitoefening van universele jurisdictie voor misdrijven tegen het internationaal recht, zal verdedigen op de jaarlijkse Algemene Vergadering van het 6e comité van de VN, in oktober 2010.
- Het Europees Netwerk van aanspreekpunten inzake personen verantwoordelijk voor genocide en misdaden tegen de menselijkheid aansporen om de aanbevelingen van Amnesty uit te voeren om de doeltreffendheid te verhogen.

BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID

Als globale speler en economisch blok, bevindt de EU zich in een unieke positie om bedrijfsaansprakelijkheid te bevorderen. De EU kan een level playing field verzekeren en ondernemingen sturen om mensenrechten te respecteren, conform het VN-“*Protect, Respect and Remedy*”-kader voor bedrijven en mensenrechten. Het zijn in de eerste plaats staten die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van mensenrechten, maar bedrijven hebben minimaal de verantwoordelijkheid om ze te respecteren. Het groeiend belang van economische actoren in een context van globalisering ging noch op internationaal, noch op EU-niveau gepaard met de ontwikkeling van aangepaste aansprakelijkheidsmechanismen.

Een Amnesty-afgevaardigde haalt zijn hand door de olie van een olie lekkage bij Ikarama, Bayelsa, Nigeria, 8 maand na de lekkage genomen, 1 maart 2008.

Tot op heden heeft de EU haar bezorgdheid over het bedrijfsleven en mensenrechten in het kader van *Corporate Social Responsibility* (CSR) geplatst, waarbij bedrijven worden aangemoedigd om vrijwillig maatregelen te nemen. Het Belgisch voorzitterschap zou de omslag moeten maken naar bedrijfsaansprakelijkheid zodat rechthebbenden centraal in het debat komen te staan. Bedrijfsaansprakelijkheid brengt met zich mee dat staten maatregelen moeten nemen om hun verplichting na te komen om mensenrechten van vrouwen, mannen, kinderen en volkeren te beschermen die mogelijk geraakt worden door de bedrijfsactiviteit. Staten moeten eveneens verzekeren dat diegenen wiens mensenrechten in het geding zijn, rekenschap kunnen eisen van het bedrijf en het bedrijf aansprakelijk kunnen stellen bij schending van hun rechten.

Het Belgisch voorzitterschap moet maatregelen treffen om de aansprakelijkheid te verzekeren van Europese bedrijven die werkzaam zijn buiten de EU. De ontwikkeling van een doeltreffend mechanisme voor bedrijfsaansprakelijkheid is onontbeerlijk om Europese engagementen inzake armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling waar te maken. De integratie van bedrijfsaansprakelijkheid in alle relevante beleidsdomeinen is noodzakelijk om vooruitgang te boeken op het vlak van klimaatverandering, duurzame ontwikkeling, en de promotie en verdediging van mensenrechten.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Het gebrek aan aansprakelijkheid in de huidige EU regelgeving en de nationale wetgeving voor Europese bedrijven en hun activiteiten buiten de EU aan te pakken met betere regelgeving.
- Toegang tot de rechter te garanderen binnen de EU voor mensen en gemeenschappen van wie de rechten geschonden worden door Europese bedrijven, ook wanneer de schendingen buiten de EU plaatsvinden.

MIJLPALEN

- Opteert voor een “mensenrechten en bedrijven”-kader en een duidelijk actieplan, zowel op nationaal als op Europees niveau, eerder dan te ijveren voor een CSR -benadering.
- Roept lidstaten op om te verzekeren dat Europese bedrijven met hoofdzetel in de EU gereguleerd, gecontroleerd en aansprakelijk gesteld worden voor de impact van hun acties op de mensenrechten, zowel binnen als buiten de EU.
- Voert operationele maatregelen uit om richting te geven aan Europese ontginningsbedrijven, voor hun activiteiten in zowel binnen- als buitenland. Dit houdt eveneens de hoogst mogelijke graad van zorgvuldigheidsplicht (Due Diligence) in voor bedrijven voor wat betreft de impact van hun activiteiten op mensenrechten en milieu, ongeacht waar ze werkzaam zijn. Deze maatregelen dienen om te voorkomen dat de bedrijven op eender welke manier betrokken raken bij mensenrechtenschendingen.
- Organiseert een diepgaand debat over hoe de EU steun kan verlenen om slachtoffers van mensenrechtenschendingen toegang te geven tot gerechtigheid voor mensenrechtenschendingen door bedrijven uit de EU.

MILLENIUM ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

De EU sloot zich aan bij de wereldwijde strijd tegen armoede met engagementen om bij te dragen aan het bereiken van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (Millennium Development Goals - MDG's). Ondanks het wereldwijde initiatief wordt er in de meeste landen te weinig vooruitgang geboekt. Ook een aantal EU-lidstaten kondigden al aan dat ze een aantal doelstellingen inzake het verminderen van armoede niet zullen halen.

De EU moet erkennen dat de mensenrechten zowel een middel als een doel zijn in de strijd tegen armoede. Het gebrek aan een expliciete erkenning en bescherming van de mensenrechten in de MDG's is een ernstige tekortkoming. Binnen de huidige structuur ontbreekt de erkenning dat de strijd tegen armoede samengaat met non-discriminatie, gendergelijkheid en participatie. Het is hierdoor onmogelijk om rekenschap te vragen van overheden voor het niet behalen van hun doelstellingen in de strijd tegen armoede. Ook ontbreekt de erkenning dat de integratie van mensenrechten in de MDG's ertoe zou leiden dat niet alleen de symptomen maar ook de oorzaken van armoede worden aangepakt waardoor de impact van de middelen die worden ingezet, zou verhogen.

Het innemen van een gezamenlijk EU-standpunt omtrent de MDG's en de VN-top over MDG's in september bieden een uitgelezen kans aan de EU om haar leiderschap te tonen. België moet als voorzitter op de voorgrond treden en een mensenrechtengerichte aanpak van de MDG's promoten door mensenrechten centraal te stellen in de EU-standpunt in de aanloop naar de millenniumtop.

AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP OP OM:

- Bij de voorbereiding van de VN-top over de millenniumdoelstellingen in september 2010 het voortouw te nemen in een herziening van de MDG's waarin mensenrechten centraal staan.
- Te promoten dat lidstaten in hun rapportage over hun bijdrage aan de millenniumdoelstellingen hun inspanningen ook toetsen aan de principes van non-discriminatie, participatie en toegang tot informatie.

MIJLPALEN

- Verzekert een verwijzing naar mensenrechten in de slotverklaring van de VN-millenniumtop. Het slotdocument:
 - Herbevestigt het slotdocument van de top van 2005, waarin staat dat gendergelijkheid, en promotie en bescherming van de mensenrechten essentieel zijn om de MDG's te bereiken.;
 - Voorziet specifieke acties om overeenstemming met mensenrechten te verzekeren;
 - Benadrukt het belang van seksuele en reproductieve rechten, met aandacht voor contraceptie en gezinsplanning.
- Stelt concrete mechanismen voor om de aansprakelijkheid van zowel staten als bedrijven te verhogen.
- Stelt een proces van consultatie en herziening voor om een kader uit te tekenen voor armoedebestrijding na 2015 waarin actief gezocht wordt naar inbreng van gemeenschappen in armoede, en waarin gerapporteerd wordt over manieren om mensenrechten volledig te integreren in dat kader.
- Faciliteert de aanvaarding van een beleid vanuit een mensenrechtenbenadering in de Europese ontwikkelingssamenwerking, met nadruk op non-discriminatie, gendergelijkheid en actieve participatie.

GEVOLGEN VAN MENSENRECHTENSCHENDINGEN. AMNESTY INTERNATIONAL ROEPT HET BELGISCHE ACTIEF ENGAGEMENT VOOR DEZE TIEN INDIVIDUEN DIE HUN MENSENRECHTEN GESCHONDDEN ZAGEN OF WERPEN EN DRUK UIT TE OEFENEN TEN EINDE VOORUITGANG TE BOEKEN TIJDENS DE ZES MAANDEN VAN HET VOORZITTERSCHAP BETROKEN LANDEN EEN TEAM OP TE RICHTEN DAT HET WERK ROND DEZE INDIVIDUEN COÖRDINEERT EN OPVOLGT EU-VOORZITTERSCHAP NAM OM EEN EFFECTIEVE LOKALE IMPLEMENTATIE VAN DE EU-RICHTSNOEREN VOOR

IBRAHIM KARIM MOHAMMED AL-QARAGHOLI DOODSTRAF, IRAQ

© Amnesty International

Ibrahim Karim Mohammed al-Qaragholi zit in de dodencel in een gevangenis in Bagdad. Hij kreeg in 2008 de doodstraf voor de twee jaar eerder gepleegde kidnaping en moord op drie US soldaten. Er waren geen getuigen à decharge op het proces aanwezig. Ibrahim werd veroordeeld op basis van bewijs dat door vier forensische experts werd aangebracht die die tevens getuigen à charge waren. Zijn proces, dat over twee zittingen en zonder de aanwezigheid van getuigen voor de verdediging verliep, bleek niet te voldoen aan de internationale minimumvereisten voor een eerlijk proces. Ibrahim is in beroep gegaan tegen zijn straf maar zijn advocaat mag hem niet opzoeken. Hij zal geëxecuteerd worden als zijn straf gehandhaafd blijft door het Hof van Cassatie en bekrachtigd wordt door de Presidentiële Raad.

- De EU moet, in lijn met haar engagement inzake een wereldwijde afschaffing van de doodstraf en de richtsnoeren voor de doodstraf, oproepen om het doodstrafverdict te herroepen.

MUHAMMAD HAYDAR ZAMMAR RENDITION, DUITSLAND

Muhammad Haydar Zammar, een Duitser van Syrische origine, werd in december 2001 door de Marokkaanse autoriteiten aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij de aanslagen op 11 september 2001 in de VS. Zammar meldt dat hij werd ondervraagd en slecht behandeld werd tijdens zijn verblijf in Marokko dat enkele weken duurde. Daarna werd hij op illegale wijze overgebracht naar Syrië waar hij werd ondervraagd en zou gefotorefd zijn. In 2004 werd hij na een flagrant oneerlijk proces overgebracht naar de Sednaya gevangenis. In 2009 bleek uit een rapport van een Duitse parlementaire onderzoekscommissie dat de Duitse inlichtingendiensten de VS van informatie over Zammar hadden voorzien. Ook zouden Duitse autoriteiten naar Syrië gezonden zijn om Zammar te ondervragen. Een VN rapport over geheime detenties van januari 2010 vermeldde Duitsland naar aanleiding van haar acties tegen Zammar. Er werd totnogtoe rekenschap afgelegd noch verantwoordelijkheid opgenomen inzake medeplichtigheid aan Zammars illegale overdracht en vermeende foltering.

- De EU moet, in lijn met het rapport van het Speciaal Comité van het Europees Parlement uit 2007 over *renditions* en geheime detentie en de resolutie van het Europees Parlement uit 2009 dat lidstaten oproept om beschuldigingen van stateleke en/of individuele medeplichtigheid in zulke flagranse mensenrechtenschendingen ten gronde te onderzoeken, actie ondernemen met het oog op aansprakelijkheid voor illegale uitleveringen en geheime detenties.

DE MOEDERS VAN SOACHA CAMPAGNERS, COLOMBIA

© Private

De moeders van Soacha (Luz Marina Porras Bernal, Carmenza Gomez Romero, Maria Ubilerra Sanabria Lopez, Blanca Nubia Monroy, Edilma Vargas Riojas and Flor Hilda Hermandez) zijn een groep Colombiaanse vrouwen. Hun zonen werden buitengerechtelijk gedood door ordetroepen. De vrouwen voeren campagne voor gerechtigheid en wenden hierom bedraged, lastig gevallen en achtervolgd. Meer dan twaalf jonge mannen uit Soacha, een arm gebied vlakbij Bogota, werden vorig jaar gedood door het leger. Hun lichamen werden meestal gepresenteerd als 'guerrillero's gedood in de strijd'. De gerechtelijke autoriteiten in Colombia voeren onderzoek naar meer dan 2000 gevallen van buitengerechtelijke executies door de ordetroepen.

- De EU moet, in lijn met de Richtsnoeren voor Mensenrechtenverdedigers, bezorgdheid uitdrukken over het lastigstellen van deze activisten en de Colombiaanse overheid oproepen om een volledig en onpartijdig onderzoek in te stellen naar de bedreigingen die werden geuit. Voorts moet de EU oproepen om de veiligheid van de activisten te garanderen zoals zij dat willen en in volledige lijn met de herhaalde mensenrechtenaanbevelingen van de VN om de strafeloosheid voor mensenrechtenschendingen te stoppen.

© Private

ALEKSEI SOKOLOV MENSENRECHTENACTIVIST, RUSLAND

Aleksei Sokolov staat aan het hoofd van de organisatie Pravaya Osnaya ('Wettelijke Basis'). De organisatie voert campagne tegen foltering en andere vormen van mishandeling van gedetineerden. Hij werd in mei 2010 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 5 jaar in een zwaar beveiligde strafkolonie voor diefstal en overval. Volgens de advocaten zijn er bij het proces ernstige onregelmatigheden gebeurd bij de zaak tegen Aleksei. Amnesty International acht het mogelijk dat Aleksei een gewetensgevangene is, enkel opgesloten voor het vreedzaam uitvoeren van zijn recht op vrije meningsuiting ter verdediging van de mensenrechten. Er wordt gevreesd voor de foltering en mishandeling van de man.

- De EU moet oproepen om een eerlijk proces te geven in hoger beroep. Vanuit haar eigen Richtsnoeren inzake Foltering en over Mensenrechtenactivisten moet de EU haar bezorgdheid uitdrukken over het risico op foltering en mishandeling van Aleksei en over de mogelijke schending van het recht op een eerlijk proces.

OPROEP

WERELDWIJD HEBBEN MENSEN TE LIJDEN ONDER DE VOORZITTERSCHAP OP OM DE EU TE LEIDEN IN EEN BEDREIGD ZIEN. DOOR:

- ELKE MOGELIJKHEID AAN TE GRIJPEN OM DE CASES OP TE OP AMBASSADES EN DELEGATIES VAN ELK VAN DE VOORT TE BOUWEN OP DE INITIATIEVEN DIE HET SPANSE MENSENRECHTENVERDEDIGERS TE BEKOMEN.

SALTANA AHMETOVICH DISCRIMINATIE, ITALIE

© Amnesty International

Saltana Ahmetovich (Nino) is een dertigjarige Italiaanse Roma die al zijn hele leven in kampen leeft. Momenteel woont hij in een woonwagen in het kamp 'La Monachina', net buiten Rome. Er zijn plannen om het kamp te ontluimen. Een van de vorige kampen waar hij woonde werd aangevallen door mensen met Motorola-cocktails. De politie ontvingde bijzonder problematisch voor Nino die niet voldoende geld kan verdienen om de situatie van zijn familie te verbeteren.

- De EU moet Italië oproepen om de discriminatie tegen Roma stop te zetten en om het recht op huisvesting van deze mensen te respecteren. Alle Roma in La Monachina en andere kampen die zouden worden ontvlamd onder het Nomadplan moeten betrokken worden bij de beslissingen. Afdoende huisvesting en veiligheid voor de Roma moet worden voorzien.

HALIL SAVDA

GEWETENSBEZWAARDE, TURKEY

© Vedat Yildiz

Halil Savda is een mensenrechtactivist en gewetensbezwaarde die herhaaldelijk werd vervolgd wegens zijn dienstweigering in het Turkse leger. Door openlijk zijn steun te betuigen aan andere gewetensbezwaarden loopt hij het risico in de gevangers te belanden. Sinds 2004 is hij herhaaldelijk gearresteerd geweest en 3 keer vervolgd. Ook al werd hij in 2008 'net geschikt' geacht voor militaire dienst, loopt hij nog steeds het risico op vervolging en intimidatie door de Turkse autoriteiten wegens de vervolging van anderen rechten.

- De EU moet, in lijn met de Richtsnoeren voor

Mensenrechtenverdedigers, oproepen een einde te stellen aan de intimidatie en bedreigingen met vervolging van Halil Savda.

SAIFULLAH PARACHA ONWETTIGE AANHOUDING EN FOLTERING, USA

© Private

Sinds 2004 wordt de Pakistaan Saifullah Paracha onwettig vastgehouden in Guantanamo Bay. Hij werd noch beschuldigd, noch berecht voor enig verrijp. Toen hij 26 was, reisde hij naar de VS om te studeren. Gedurende een tiental jaar verbleef hij er samen met zijn familie alvorens naar Pakistan terug te keren. Hij werd in Bangkok gearresteerd, vastgelegd en geboeid in de koffer van een voertuig gevoerd. Hij werd naar een onbekende locatie gebracht waar hij enkele dagen werd vastgehouden. Saifullah lijdt aan verschillende gezondheidsproblemen tengevolge van een hartziekte. Saifullah is één van de 180 mannen die momenteel in Guantanamo Bay worden vastgehouden.

- De EU moet de VS oproepen Saifullah onmiddellijk vrij te laten of hem in beschuldiging te stellen voor een internationaal erkend misdrijf.

MAO HENGFENG MENSENRECHTENACTIVISTE, CHINA

© Private

Mao Hengfen is herhaaldelijk aangehouden geweest voor haar mensenrechtenwerk. Zij verdedigt de reproductieve rechten van vrouwen en komt op voor slachtoffers van gedwongen uitwissingen en mensenrechtenverdedigers. Momenteel zit ze een gevangenisstraf uit van 18 maanden voor 'verstoring van de openbare orde' na protest buiten een rechtbank in 2009. Haar familie noch haar advocaat mogen op bezoek komen.

Mao werd herhaaldelijk mishandeld en gefolterd toen ze in hechtenis zat. Haar familie en advocaten zijn bang dat ze het risico loopt om opnieuw gefolterd te worden.

- De EU moet de onmiddellijke vrijlating van Mao vragen en in het kader van de richtsnoeren voor foltering haar bezorgheid uiten over de foltering die Mao onderging tijdens haar hechtenis.

moordenaars voor het gerecht worden gebracht.

- Op de vijfde verjaardag van Pascals dood zou de EU, overeenkomstig de richtsnoeren inzake mensenrechtenverdediging, de DRC moeten oproepen Pascal's dood te onderzoeken en erop aandringen dat de daders lopen nog steeds vrij rond.

Vanuit politieke hoek bleek er maar weinig enthousiasme te hebben ertoe bijgedragen dat het proces volledig vastliep.

verschiedene leidinggevende personen juridisch systeem en de betrokkenheid van doodschoten. Tekortkomingen in het 2005 voor de ogen van zijn familie werd Secratris-Generaal van de mensenrechten NGO « *Héritiers de la Justice* » toen hij in meest prominente mensenrechtactivisten en Pascal Kabungulu was één van Congo's

© Héritiers de la Justice

PASCAL KABUNGULU MENSENRECHTENACTIVIST, DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO (DRC)

De EU moet ervoor zorgen dat de door de EU geleide Rechtsstaatsmissie in Kosovo (Rule of Law Mission - EULEX) snel grondige en doortastende onderzoeken start naar de ontvoering van en moord op Petrija Piljevic en naar andere gedwongen verdwijningen die plaatsvonden net na het gewapend conflict in Kosovo. De verantwoordelijken voor de ontvoering en dood van Petrija moeten voor het gerecht komen en de familie moet compensatie bekomen, inclusief schadevergoeding.

tegen de verantwoordelijken van de ontvoering en de moord.

schatting 800 Servische en Romamensen ontvoerd. Meer dan 10 jaar na de ontvoering, wacht de familie van Petrija nog steeds op gerechtelijke stappen

Petrija Piljevic, een 57 jarige Servische vrouw, werd op 28 juni 1999, na afloop van het gewapend conflict in Kosovo, uit haar flat in Pristina ontvoerd. Haar lichaam werd opgegraven uit een anoniem graf. Voor, tijdens en na het conflict in Kosovo in 1999 werden naar

PETRIJA PILJEVIĆ ONTOERING, KOSOVO

© Private

MENSENRECHTENVERDEDIGERS TE BEKOMEN.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

**TIEN INDIVIDUEN DIE ACTIE VAN
HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP
NODIG HEBBEN**

